

ביאורים

הנקודה האחרונה שמוצא הרמב"ם לנכון להעיר עליה, היא נוסח הביקורת שהשתמש בו רבו של רבי עובדיה הגר כנגד רבי עובדיה.

דרישת האמת והרדיפה אחריה היא אחת המשימות הקשות והגדולות של החיים. יצרו הרע של האדם משכנעו לעיתים רבות ללכת אחרי הזרם, ולדבוק בדרכים נוחות וקלות, גם אם הדבר בא על חשבון ידיעת האמת. זו אחת הסיבות שראוי להכיר ולהוקיר את מי שעזב את האמונה שאליה היה רגיל ושלתוכה נולד, כדי להאמין באופן אמיתי וטהור באמת, רק מפני האמת שבה, ואף לעשות שינוי יסודי בחייו לצורך כך.

התורה מקפידה מאוד וחוזרת שוב ושוב על החיוב שיש לכל אחד מישראל לאהוב את הגרים ולהיזהר מלצערם, לזה מצטרפת העובדה שפגיעה בגר קשה וחמורה יותר, שהרי ההרגשה של מישוה שבא מבחוץ ומבקש להצטרף לעם חדש ומיוחד כעם ישראל אינה פשוטה. כל אדם שבא מבחוץ ובודק את מקומו החדש עלול להיפגע מאוד אם היחס אליו יהיה כזה שאינו נותן לו מקום.

לכן מקפיד הרמב"ם לקבול על הדברים הפוגעים שנאמרו לרבי עובדיה הגר, ואדרבה הוא מוקיר ומעריך אותו על מאמציו לבוא תחת כנפי השכינה ולבחור באמת. הוא מדגיש שאפילו אם הגר טועה יש להתייחס אליו בצורה נעימה ורכה, ומוסיף שישנו יתרון מסוים למצוה שאותה ציוותה התורה ביחס לגר, יותר מאשר ציוויה ביחס לאביו ואמו. בעניין אביו ואמו לא נאמר שיש לאהוב אותם, ואילו על הגר כן נאמר כך.

ייתכן שבדברים אלו טמון עומק נוסף. תפקידו של עם ישראל בעולם הוא לגלות שם שמים אצל כל אומות העולם ובמצאיות כולה. הגרים מהווים קשר מסוים בין עם ישראל לבין האומות האחרות, והעובדה שאנשים שבאו מאומות העולם זוכים להתחבר לעם ישראל, מחברת בין הכוחות הטמונים באומות לבין הקדושה של עם ישראל. זו אחת הסיבות שהתורה מקפידה להזהיר אותנו לאהוב את הגרים ולקרובם ולא חלילה להפך.

הרחבות

• אהבת הגר

וְעַל הַגְּרִים צִנּוּן בְּאֶהֱבָה. הגמרא אומרת: "תנו רבנן המאנה את הגר עובר בשלשה לאוין" [בבא מציעא נט:]. אדם שמאנה - מגדף או מציק לגר ומזכיר לו את עברו - אין זו עברה אחת אלא שלוש עברות. בהמשך הגמרא רבי אליעזר הגדול מדגיש שהתורה ראתה לכתוב ולחזור בשלושים ושש מקומות שונים בתורה את האיסור לא להציק ולהונות את הגרים, כדי להראות כמה איסור זה חמור. ומסביר זאת המדרש רבה: "הרבה הקדוש ברוך הוא אוהב את הגרים, למה הדבר דומה למלך שהיתה לו צאן, והיתה יוצאת בשדה ונכנסת בערב, כן בכל יום, פעם אחד נכנס צבי אחד עם הצאן הלך לו אצל העזים היה רועה עמהם, נכנסה הצאן לדיר, נכנס עמהם, יצאת לרעות יצא עמהם, אמרו למלך הצבי הזה נלוה עם הצאן, והוא רועה עמהם, כל יום ויום יוצא עמהם ונכנס עמהם, היה המלך אוהבו, בזמן שהוא יוצא לשדה היה מפקד מרעה יפה לרצונו, (- והיה מצווה) לא יכה אדם אותו הזהרו בו, ואף כשהוא נכנס עם הצאן היה אומר להם תנו לו וישתה, והיה אוהבו הרבה, אמרו לו מרי (- אדוני) כמה תישים יש לך כמה כבשים יש לך כמה גדיים יש לך, ואין את מזהירנו, ועל הצבי הזה בכל יום ויום את מצונו. אמר להם המלך, הצאן רוצה ולא רוצה, כך היא דרכה לרעות בשדה כל היום ולערב לבוא לישן בתוך הדיר, הצביים במדבר הם ישנים, אין דרכם לכנס לישוב בני אדם, לא נחזיק טובה לזה שהניח כל המדבר הרחב הגדול במקום כל החיות ובא ועמד בחצר. כך אין אנו צריכין להחזיק טובה לגר שהניח משפחתו ובית אביו והניח אומתו וכל אומות העולם ובא לו אצלנו. לכן הרבה עליו שמירה, שהזהיר את ישראל שישמרו עצמם מהם שלא יזיקו להם, וכן הוא אומר [דברים י, יט]: ואהבתם את הגר" [נשא ח, ב].

הרב היה צריך להסביר פנים

וְאִשֶּׁר הִשִּׁיבָךְ רִבְךָ שְׁלֵא פִהֲגֹן, וְהִעֲצִיבָךְ, וְקָרָא אוֹתָךְ כְּסִיל - עֲבָרָה גְדוֹלָה הִיא בְּיָדוֹ, וְחָטָא גְדוֹל חָטָא, וְקָרוֹב בְּעֵינֵי שְׂשׂוּגָג הוּא, וְרָאוּי לוֹ לְבַקֵּשׁ מִמֶּךָ מְחִילָה, אִף עַל פִּי שְׂאֵתָה תִלְמִידוֹ, וְאַחַר כֵּן יִצּוּם וְיִזְעַק וְיִתְפַּלֵּל, אוֹלֵי יִכְפֹּר לוֹ הָאֵל. וְכִי שְׁכּוֹר הָיָה זֶה וְלֹא יָדַע שִׁבְשֵׁשָׁה וְשׁוֹלְשִׁים מִקּוֹמֹת הַזְּהִירָה תוֹרָה עַל הַגֵּר? וְאַיִה דָּבָר הַזֶּה: "וְגַר לֹא תוֹנֶה" (שמות כב, ט), וְהִיא אוֹנָאָת דְּבָרִים? אֵלּוּ אָמַר הוּא הָאָמֶת וְאֵתָה הִיִּית טוֹעָה - הִיָּה לוֹ לְהִסְבִּיר לָךְ פְּנִים וְלְדַבֵּר רְכוּת, כֹּל שֶׁכֵּן שְׂאֵתָה אוֹמֵר אָמֶת וְהוּא טוֹעָה. וְעַד שֶׁזָּה דוֹרֵשׁ אַחַר הַיִּשְׁמַעְאֵלִים אִם הֵם עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה אִם לֹא, הִיָּה לוֹ לְחוֹשׁ לְעֲצֻמוֹ עַל הַכַּעַס שֶׁכָּעַס, עַד שֶׁהִקְלִים גַּר צָדֵק שְׁלֵא כְּדִין, וְכָבֵד אֶמְרוּ חֻכְמִים ז"ל: "כֹּל הַכּוֹעֵס יְהִי בְּעֵינָיֶךָ כְּעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה" (עין שבת קה ע"ב). דַּע, שְׁחוֹבָה שֶׁחִיבְתָנוּ תוֹרָה לְגַרִים גְּדוֹלָה הִיא: עַל הָאֵב וְעַל הָאֵם נְצַטְוִינוּ בְּכַבּוּד וּבְמוֹרָא, וְעַל הַנְּבִיאִים לְשַׁמְעֵ לָהֶם, וְאֶפְשֶׁר שִׁיכַבֵּד אֶדָם וְיִירָא וְיִשְׁמַע מִמִּי שְׂאִינוּ אוֹהָבוֹ; וְעַל הַגְּרִים צִנּוּן בְּאֶהֱבָה, דְּבָר הַמְּסוּר לְלֵב: "וְאֶהֱבֶתְם אֶת הַגֵּר" (דברים י, יט), כְּמוֹ שֶׁצִּנּוּן לְאֶהֱבֵ אֶת שְׂמוֹ: "וְאֶהֱבֶתְ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ" (שם ו, ח). וְהַקִּבְ"ה בְּכַבּוּדוֹ אוֹהֵב הַגֵּר, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאוֹהֵב גַּר לָתֵת לוֹ לֶחֶם וְשִׂמְלָה" (שם י, יח).

וְזֶה שֶׁקָּרָא לָךְ כְּסִיל - תַּמָּה גְּדוֹל הוּא: אֶדָם ° שֶׁהֵנִיחַ אֲבִיו וּמוֹלַדְתּוֹ וּמִלְכוּת עַמּוֹ וְיָדָם הִנְטוּיָה, וְהִבִּין בְּעֵין לְבוֹ, וּבָא וְנִדְבַק בְּאֶמְהָ זֶה שֶׁהִיא הַיּוֹם 'מִתְעַב גוֹי' ° עֲבַד מוֹשְׁלִים, וְיָדַע שֶׁדָּתָה דַּת אָמֶת וְצָדֵק, וְהִכִּיר דְּרָכֵי יִשְׂרָאֵל, וְיָדַע שֶׁכָּל הַדְּתוֹת גְּנוּבוֹת מִדָּתוֹ, זֶה מוֹסִיף וְזֶה גוֹרַע, זֶה מְשַׁנֵּה וְזֶה מְכַזֵּב וּמְחַפֵּה עַל ה' דְּבָרִים אֲשֶׁר לֹא כֵן, זֶה הוֹרֵס יְסוּדוֹת וְזֶה מְדַבֵּר תַּהֲפּוּכוֹת, וְהִכִּיר הַכֹּל וְיָדַע וְרָדַף אַחֲרֵי ה', וְעָבַר בְּדֶרֶךְ הַקִּדְשׁ וְנִכְנַס תַּחַת כְּנָפֵי הַשְּׂכִינָה, וְנִתְאַבַּק בְּעַפְרֵ רִגְלֵי מֹשֶׁה רַבְּנוּ וְרַבֵּן שְׁלֵכַל הַנְּבִיאִים, וְחַפֵּץ בְּמִצְוֹתָיו, וְנִשְׂאוֹ לְבוֹ לְקַרְבָּה אֶל ה', לְאוֹר בְּאוֹר הַחַיִּים, וְלַעֲלוֹת לְמַעְלוֹת הַמַּלְאָכִים, וְלִשְׁמַח שְׂמִיחַת הַצַּדִּיקִים, וְהַשְּׁלִיךְ הָעוֹלָם הַזֶּה מִלְּבוֹ, וְלֹא פָנָה אֶל רֵהֲבִים וְשִׁטִּי כְּזָב ° - מִי שֶׁזֶּה מַעֲלָתוֹ כְּסִיל יִקְרָא? חֲלִילָה לָךְ, לֹא כְּסִיל קָרָא ה' שְׂמֹךְ, אֶלָּא מְשַׁכֵּל, מִבֵּין וּפְקַת, וְהוֹלֵךְ נְכוּחוֹת, וְתִלְמִידוֹ שֶׁלְאַבְרָהָם אֲבִינוּ, שֶׁהֵנִיחַ אֲבוֹתָיו וּמוֹלַדְתּוֹ וְנִטָּה אַחֲרֵי ה'. וְמִי שֶׁבָרַךְ אֶת אֲבָרָהֶם רַבֵּךְ וְנָתַן לוֹ שְׁכָרוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלַעֲלוֹם הַבָּא - הוּא יְבָרַךְ אוֹתָךְ וְיִתֵּן לָךְ שְׂכָרְךָ כְּרָאוּי בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלַעֲלוֹם הַבָּא, וְיִאָרִיךְ יָמֶיךָ עַד שֶׁתוֹרָה בְּמִשְׁפָּטֵי ה' לְכָל עַדְתּוֹ, וְיִזְכֶּה אוֹתָךְ לְכָל הַנְּחִמּוֹת הָעֵתִידוֹת לְיִשְׂרָאֵל, וְהִיָּה הַטּוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יִיטִיב ה' עִמָּנוּ וְהַטְּבַנּוּ לָךְ" (במדבר י, לב), "כִּי ה' דְּבָר טוֹב עַל יִשְׂרָאֵל" (שם שם, ט).

משה בר' מימון זצ"ל

אלו - אף אם. **אָדָם -** גר. **מִתְעַב גוֹי -** אומה בזויה. **רֵהֲבִים וְשִׁטִּי כְּזָב -** בעלי גאוה ומספרי שקרים. **וְהוֹלֵךְ נְכוּחוֹת -** בישרות.